

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 17 maart 1961

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Vice-Minister-President Korthals en de Ministers Van Aartsen, Beerman, Cals, Klompé, Luns (punten 2 – 9, 11 en 12), Marijnen, De Pous, Van Rooy, Toxopeus, Visser en Zijlstra (afwezig is de Minister-President De Quay).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Bot (punten 2b en 12), Van Houten (punten 2 - 6) en Veldkamp (punten 10, 14 en 21e).

Secretaris: J. Middelburg.

2. Buitenlands beleid

- - -

b. *De kwestie Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR 10 maart 1961, punt 2a. #Zie ook notulen MR 24/3/61, punt 2c.)

Minister *Luns* deelt mede, dat zijn bezoek aan Londen een tweeledig doel had, n.l. in de eerste plaats de positie van Nederland bij de Aziatische leden van het Gemenebest af te tasten (ook om de buitenwereld te tonen, dat Nederland met hen in bespreking is) en in de tweede plaats de Britse Regering duidelijk te maken waar het met deze zaak op staat. Daartoe heeft hij in de eerste plaats een langdurige bespreking in aansluiting aan het déjeuner met zijn Britse ambtgenoot Home gehad. Deze bespreking was vrijwel geheel aan onze betrekkingen met Indonesië gewijd. Spreker heeft erop aangedrongen, dat Engeland in Djakarta ten sterkste zou protesteren tegen de weigering van Indonesië om de Engelse vertegenwoordiging onzer belangen te erkennen. Van Engelse zijde antwoordde men, dat de Britse Ambassadeur reeds had geprotesteerd, waarop nog geen antwoord was ontvangen. Wel had de Indonesische Minister van Buitenlandse Zaken Subandrio duidelijk gemaakt, dat Indonesië geen ander land zou toestaan onze belangen te behartigen, waarop de Britse Ambassadeur gesuggereerd had het Internationale Rode Kruis met de humanitaire zaken te belasten. Home merkte op, dat deze aspecten maar een gedeelte van de Nederlandse belangenbehartiging inhielden. Spreker heeft verzocht de Britse Ambassadeur op te dragen nogmaals een zwaar protest in te dienen en duidelijk de vraag te stellen of een ander land toegestaan zou worden onze belangen te behartigen. Home heeft opdracht gegeven de Britse Ambassadeur aldus te instrueren. Spreker heeft zich bereid verklaard het antwoord hierop af te wachten alvorens onze Ambassadeur in Washington de instructie te geven de Amerikaanse Regering te verzoeken onze belangen te behartigen. Wat betreft het verzoek aan Secretaris-Generaal Hammarskjöld inzake het zenden van een vertegenwoordiger naar Nieuw-Guinea heeft Home op aandrang van spreker opdracht gegeven de Britse Vertegenwoordiger te instrueren bij Hammarskjöld op het zenden van deze vertegenwoordiger aan te dringen. Spreker heeft voorts aan Home een uiteenzetting gegeven van het optreden van Indonesië sinds de soevereiniteitsoverdracht en van de Amerikaanse en Engelse toezeggingen voor het geval Indonesië een gewapende aanval op Nieuw-Guinea zou doen. Hij heeft vervolgens uiteengezet, dat het onze bedoeling is Nieuw-Guinea tot zelfbeschikking te brengen. Bij het bepalen van onze houding tegenover voorstellen om een trustschap voor dit gebied in te stellen zal deze zelfbeschikking ook steeds uitgangspunt zijn. Overigens heeft hij duidelijk gemaakt, dat Hammarskjöld al enige jaren geleden kenbaar heeft gemaakt, dat hij een dergelijk voorstel in de VN niet haalbaar achtte en voorts, dat een trustschap zonder Nederland moeilijk denkbaar is, omdat niet kan worden aangenomen, dat Nederland dan zal doorgaan \$ 35 mln. per jaar aan Nieuw-Guinea te besteden. Tenslotte is nog gesproken over het zenden van een vertegenwoordiger naar de opening van de Nieuw-Guineeraad, de mogelijkheid van een bezoek van Sukarno aan Engeland en de kwestie van de Britse wapenleveringen aan Indonesië, alsmede de gedachte van Menzies, dat een bespreking tussen Amerika, Engeland, Australië en Nederland

moet worden gehouden om gezamenlijk een politiek ten aanzien van Nieuw-Guinea vast te stellen. Home heeft toestemmend geantwoord op sprekers verzoek Amerika over dit probleem te benaderen. Concluderend meent spreker, dat de Engelse Regering zich nu ernstig zal bezig houden met de Nieuw-Guineezaak.

Hij heeft voorts een gesprek gehad met de Premier van Malakka, die hiervoor de conferentie van het Gemenebest had verlaten. Deze zeide, dat het intussen nog duidelijker was geworden, dat Indonesië alleen overdracht van de souvereiniteit van Nieuw-Guinea aanvaardbaar achtte. Een trustschap achtte hij alleen denkbaar als ook Nederland mee zou doen en Nederland de kosten van Nieuw-Guinea voor het grootste deel zou dragen. Hij zou nog contact met Nehru opnemen. Door het optreden van Indonesië was zijn positie in Malakka versterkt. Spreker heeft verzekerd, dat Nederland plannen inzake een trustschap voor Nieuw-Guinea met een open oordeel zou tegemoet treden. Spreker heeft ook een gesprek gehad met Nehru, die een vermoeide indruk maakte. Deze betreurde het te zijn betrokken bij Kongo en prefereerde niet direct gemoeid te worden in de kwestie Nieuw-Guinea. Hij heeft er geen bezwaar tegen gemaakt, dat Dayal het zenden van een waarnemer van de VN naar Nieuw-Guinea met Hammarskjöld zal bespreken. Spreker heeft tenslotte nogmaals een gesprek gehad met de Australische Premier Menzies. Deze deelde mede, dat hij in zijn openingsrede het Nederlandse standpunt inzake Nieuw-Guinea had verdedigd en dat hiertegen geen opmerkingen van Aziatische zijde waren gekomen. Intussen is belangrijk, dat de Engelse Regering haar standpunt terzake gaat bepalen, terwijl nog belangrijker is hoe de nieuwe Amerikaanse Regering zich tegenover deze kwestie zal opstellen. Spreker is voornemens 6 april in Amerika aan te komen, waar hij eerst bij de Verenigde Naties zal zijn, omdat hij pas op 10 of 11 april met de Amerikaanse Regering in contact zal kunnen treden. Terzelfder tijd zal Acheson in Nederland op bezoek komen, waar Staatssecretaris Van Houten hem zal ontvangen.

Minister *Klompé* begrijpt, dat thans eerst het antwoord op de nieuwe Engelse stap in Djakarta moet worden afgewacht. Bij de behandeling van de begroting in de Eerste Kamer heeft zij duidelijk gezegd, dat het toelatingsbeleid van spijtoptanten enz. niet alleen een zaak van de Minister van Justitie is en de verzorging een zaak van Maatschappelijk Werk, maar dat dit Kabinetsbeleid is. Voorts heeft spreekster gezegd, dat wij bij de overweging van dit beleid evenzeer ermede rekening houden, dat spijtoptanten die naar Nederland komen ook ten prooi aan de eenzaamheid kunnen vallen en in ons land de woningnood nog langer gecontinueerd wordt. In de Kamer is op deze uiteenzetting geen reactie meer gekomen.

Minister *Beerman* heeft met de vaste commissie inzake repatriëring een bespreking gehad. Daarin werd van vele zijden erop aangedrongen spijtoptanten massaal tot Nederland toe te laten. Spreker heeft erop gewezen, dat thans een groep Ambonezen naar Indonesië terugkeert en dat er tientallen spijtoptanten zijn, die eveneens naar Indonesië willen terugkeren. Dit zal nog sterker het geval zijn als er meer gezinnen naar Nederland komen die praktisch geen enkele band met Nederland hebben. Spreker heeft eraan toegevoegd, dat de anti-Nederlandse politiek in Indonesië vooral aan de top wordt gevoerd, maar weinig resonans bij de bevolking vindt. Voor de nieuwe situatie heeft hij drie mogelijke oplossingen genoemd, n.l. de verlening van Beneluxvisa, inschakeling van het Internationale Rode Kruis of aanwijzing van een andere mogendheid in plaats van Engeland ter behartiging van de Nederlandse belangen. Spreker wijst er vervolgens op, dat de repatriëringsregeling in 1945 is vastgesteld ten behoeve van Nederlanders, die uit Japanse gevangenschap aan het einde van hun krachten naar Nederland terugkwamen. Deze regeling wordt thans ook toegepast voor spijtoptanten en anderen die nog uit Indonesië naar Nederland komen en mag als zeer coulant gelden. De spijtoptanten worden thans op bevoorrechte wijze behandeld in vergelijking met Nederlandse emigranten, die in het buitenland in moeilijkheden komen. Aangezien de commissie zich niet door spreker heeft laten overtuigen, is afgesproken, dat hij in de Ministerraad verslag over zijn bespreking zou doen en nog met de subcommissie van de permanente Vreemdelingenadviescommissie hierover zal spreken. Hij wil dan aan de subcommissie voorleggen of er naar haar mening gevaar dreigt voor het leven van spijtoptanten in

Indonesië. Minister *Klompé* meent, dat de Kamerleden dit niet kunnen beoordelen; zij wijst erop, dat hierover de mening van de Britse Ambassadeur is gevraagd. Minister *Luns* deelt mede, dat inmiddels antwoord is ontvangen, dat geen gevaar wordt geducht.

---

12. *Staatsrechtelijke gevolgen van de installatie van de Nieuw-Guineeraad* (Nota van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken d.d. 14 maart 1961, nr. 4522.)

Minister *Beerman* stelt de vraag of op blz. 1 in de vijfde alinea in de plaats van de term "zelfstandigheid" niet moet worden gelezen: zelfbeschikkingsrecht. Staatssecretaris *Bot* antwoordt, dat hij met zelfstandigheid autonomie bedoelt. Dit is de zaak van de Papoea's in de toekomst en daarvoor zullen zij dan de werktuigen moeten hebben. Minister *Cals* neemt aan, dat de genoemde term dan in het Engels wordt vertaald met selfgovernment.

Minister *Zijlstra* merkt met betrekking tot de voorlaatste alinea op blz. 1 op, dat het tienjarenplan niet de uitgangsbasis is, maar voor ons een maximum vormt. Staatssecretaris *Bot* antwoordt, dat in de opsomming alle denkbare aspecten zijn vermeld. Minister *Zijlstra* stelt voor in deze zin dan de woorden: binnen afzienbare tijd, prealabel en moeten te schrappen. Staatssecretaris *Bot* stemt hiermede in.

Minister *Zijlstra* ziet tegen punt 4b het bezwaar, dat een ontwikkelingsautoriteit op Nieuw-Guinea geldverslindende plannen gaat opstellen; hij vraagt zich af waarom ook op Nieuw-Guinea een dergelijke autoriteit moet komen. De *Voorzitter* meent, dat dit op het ogenblik uit de nota kan vervallen. Aldus wordt besloten.

Minister *Beerman* acht de instelling van een eigen staatsburgerschap voor bewoners van Nieuw-Guinea wel moeilijk, gezien ook de repercussies in Suriname en de Nederlandse Antillen, waar bij de totstandkoming van het Statuut al stromingen in deze richting bestonden. Staatssecretaris *Bot* antwoordt, dat de Surinamers en de Antillianen Nederlanders zijn, terwijl de inheemsen op Nieuw-Guinea Nederlands onderdaan zijn. Onderzocht kan worden of zij een eigen paspoort kunnen krijgen, terwijl ook de naam Melanesië wel in het geding zal komen. Minister *Luns* doet de suggestie om van staatsburger van Nieuw-Guinea te spreken. Staatssecretaris *Bot* stelt voor enige vrijheid te laten om een naam te vinden. De *Raad* stemt hiermede in, behoudens overleg met de Minister van Justitie.

Minister *Toxopeus* deelt op een vraag van Minister *Klompé* mede, dat Staatssecretaris *Bot* in zijn toespraak tot de Nieuw-Guineeraad de politieke ontwikkeling zal bespreken, terwijl spreker zich zal bepalen tot het uitspreken van gelukwensen en het aanbieden van een cadeau. Na de opening van de Nieuw-Guineeraad gaan Staatssecretaris *Bot* en hij naar de opening op 10 april van eenzelfde Raad in het Australische deel van Nieuw-Guinea; vervolgens keert hij terug naar Nederland.

De *Raad* verklaart zich overigens akkoord met de onderhavige nota.

13. *Wet bijstandskorps voor Nieuw-Guinea* (Brief van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken d.d. 10 maart 1961, nr. 35377, met bijlagen.)
